

УДК 636.4.

Г.І. ШИЛКІНА, науковий співробітник

О.П. ШИЛКІН, науковий співробітник

В.В. БУРЯ, старший науковий співробітник

Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція НААН
України

ДО ПРОБЛЕМИ ПЛЕМІННОЇ РОБОТИ В СВИНАРСТВІ ЗАКАРПАТТЯ

У даній статті висвітлено проблему ведення сучасного свинарства в Закарпатській області, деякі недоліки в селекційно-племінній роботі в племінних господарствах області та шляхи щодо їх вирішення та подолання в нинішніх умовах.

Свинарство, селекція, господарства, поголів'я, підвищення продуктивності, кнури, свиноматки, ремонт стада.

Постановка проблеми. Основним завданням племінної роботи в Закарпатській області слід вважати створення високопродуктивних стад свиней, здатних забезпечити високі середньодобові прирости при низьких затратах корму на одиницю приросту, вирощування якісного молодняка для відтворення власного стада та реалізації в області. Особливого значення слід надавати племінним господарствам, де застосовують штучне осіменіння.

Для забезпечення галузі в області вдосконалення потребують технологічні основи ведення свинарства, що включають перехід на екологічно чисті технології та впровадження нових, які дозволяють максимально реалізувати генетичний потенціал продуктивності тварин. Широке впровадження мають набути екологічно безпечні технології утримання в умовах максимально наближених до природного середовища в спорудах полегшеного типу. Перспективним напрямком нарощування виробництва є подальший розвиток і вдосконалення ферм модульного типу та можливість їх використання в племінних, товарних та фермерських господарствах, що має забезпечити ритмічне одержання продукції, та використання приміщень за схемою «пусто-зайнято» з дотриманням зооветеринарних вимог [2].

Основним напрямом селекції у сучасному свинарстві, як і раніше, слід вважати підвищення продуктивності свиней і створення тварин, здатних до інтенсивного відтворення. Враховуючи те, що в сучасних умовах

крім державної та кооперативної форми власності, різко збільшилась кількість селянських господарств, які виявились не байдужими до придбання племінного чи відгодівельного молодняку. А тому першочерговим завданням у галузі є відновлення роботи існуючих племгоспів та створення нових, які обумовлені забезпечувати господарства племінним молодняком.

Відродження галузі повинно здійснюватися на основі єдиної для всіх категорій господарств селекційно-технологічної системи виробництва свинини з максимальним використанням вітчизняних генотипів свиней [1]. В області на даному етапі розвитку свинарства 89% поголів'я припадає на велику білу породу, 11 % - на всі інші (Ландрас, Дюрок, П'єтрєн, Гемпшир, Мангалиця).

Актуальність проблеми. В області необхідно мати не менше 3-х племінних господарств, укомплектованих плановими для зони породами, спеціалізованими типами та лініями. В Закарпатті плановою є велика біла порода. Залежно від кількості поголів'я необхідно мати станцію контрольної відгодівлі на 300-400 голів та елеватор для оцінки плідників за власною продуктивністю. Кожне спеціалізоване господарство має мати племінний сектор, де утримується 15-20% загальної кількості основних маток стада.

В перспективі розвитку свинарства області першочерговими завданнями повинно стати:

- збільшення поголів'я у суспільному та приватному секторах виробництва до рівня, що забезпечує виконання обласної програми виробництва свинини;
- зберегти, консолідувати і примножити генофонд порід, які розводять в області;
- провести відновлення існуючих свиноферм і комплексів, сприяти створенню нових виробничих потужностей;
- поліпшити годівлю свиней до рівня, що забезпечує реалізацію генетичного потенціалу продуктивності і створює умови для рентабельного виробництва та подальшого його розширення;
- збільшувати виробництво, поліпшувати якість свинини за рахунок використання високопродуктивних спеціалізованих м'ясних генотипів, збільшити питому вагу при відтворенні помісного і гібридного молодняку для відгодівлі [1].

Враховуючи складність виконання поставлених завдань, вирішення їх повинно здійснюватись поетапно: перший етап – передбачає обстеження наявної матеріально-технічної бази свинарства, виявлення і вивчення генеалогічних структур в стадах племгоспів, переатестації суб'єктів племінної справи та визначення нових об'єктів виробництва свинини. Другий етап передбачає відновлення придатних до реконструкції і подальшої експлуатації великих свинарських підприємств та господарств. Визначення господарств та обсягів вирощування молодняку отриманого внаслідок промислового схрещування і гібридизації. Збільшення поголів'я

свиней до кількості необхідної для повного забезпечення потреб виробництва продуктів харчування [1].

Найважливішою умовою від якої залежить збільшення поголів'я в цілому та виробництво свинини і зниження її собівартості є правильна організація відтворення стада свиней, ведення в кожному господарстві раціональної системи селекційно-племінної роботи, повноцінної годівлі різних статеві-вікових груп та доброго утримання поголів'я. Для збільшення поголів'я поросят велике значення має правильне, інтенсивне використання свиноматок. Від основної свиноматки необхідно одержати не менше 1.8 опоросу в рік і 20-22 ділових поросят. Перший опорос основних свиноматок доцільно проводити в січні-лютому, а другий в травні-червні. Це дає можливість у першому півріччі одержати 70 % річного приплоду.

Основою проведення селекційної роботи є правильне і вчасне визначення критеріїв відбору тварин, у якості чого виступають ознаки продуктивності різного характеру. Оцінка тварини в умовах господарства (on-farm) за власною продуктивністю базується на індивідуальних даних, що безпосередньо отримуються від неї самої. Оцінка відгодівельних якостей тварин є обов'язковим плановим заходом, який повинен проводитись у всіх племінних господарствах. Прижиттєва оцінка репродуктивних та м'ясних якостей дає можливість підвищити ефективність селекції. оцінка тварин за фенотипом проводиться згідно зі спеціально розробленою методикою [3].

Мета і завдання. Основним завданням вирішення проблеми племінної роботи в господарствах області слід вважати створення високопродуктивних стад тварин з міцною конституцією, здатних забезпечити високі середньодобові прирости при низьких затратах кормів на одиницю приросту.

Основними вимогами при формуванні маточного поголів'я повинні бути:

- а) по репродуктивних якостях:
 - багатоплідність – 11-13 поросят;
 - молочність маток – 57-60 кг;
 - маса гнізда поросят при відлученні (в 2 місяці) – 175-180 кг.
- б) по відгодівельних і м'ясних якостях:
 - вік досягнення живої маси 100 кг – 180-190 днів;
 - витрати кормів на 1 кг приросту живої маси 3,5 – 4,0 кор. одиниць;
 - товщина сала на хребті 2,9 - 3,0 мм
 - маса задньої третини туші 10,5 – 11,0 кг

Місцева велика біла порода, вирощена в області, здатна на кращі показники, як по відтворенню, так і по відгодівельних і м'ясних якостях [1].

Метою оцінки в умовах контрольно-випробувальних станцій є відбір кращих за продуктивністю кнурів і маток, нащадки яких показують максимально можливу обумовлену генотипом продуктивність. Ефективним способом проведення такої оцінки є контрольна відгодівля молодняку. При оцінці кнурів додатково слід звернути увагу на розвиток сіменників. Елевер

для оцінки кнурців є інструментом підвищення інтенсивності селекційного процесу і повинен широко застосовуватися на практиці. Для вирощування свиней та їх оцінки в умовах елевелу розроблена відповідна методика [3].

Результати дослідження. Для відтворення поголів'я свиней використовують штучне осіменіння та природне парування. В області штучне осіменіння свиней впроваджено в СТОВ «Промінь» Ужгородського району, ТОВ «Аденія» Мукачівського району. Шляхом одержання сперми від кнурів, що утримуються в господарстві осіменяють власних свиноматок. Доцільно цей метод парування впроваджувати в інших господарствах області.

Переважає більшість господарств різної форми власності в області, що розводять свиней, застосовують природне парування. В цьому випадку необхідно поповнювати ці господарства кнурами–плідниками кожні 2–3 роки шляхом завезення їх з племінних господарств.

Завезених кнурів використовують для парування у віці 10–11 місяців при живій масі не нижче 130 кг на товарних і 140 кг на племінних фермах, використовувати їх протягом 3–4 років, залежно від їх фізіологічного стану і племінної продуктивності.

Кількість кнурів у стаді визначають з розрахунку 45–50 свиноматок при природному паруванні і 300 свиноматок при штучному осіменінні на одного кнура-плідника. Для ремонту основного стада завозять кнурців 6–7 місячного віку в кількості, яка в 1,5–рази перевищує потребу в них, з метою відновлення стада для щорічного їх вибракування з основного стада. Свинок, визнаних для ремонту основного стада вперше пускати в парування у віці 9–10 місяців при живій масі не нижче 120 кг на товарних і 130 кг на племінних фермах.

У відтворенні стада головна роль належить основним свиноматкам, які повинні бути високопродуктивними, стійко передавати високі племінні якості нащадкам.

Найбільша плодючість і найбільша молочність спостерігається у маток віком 3–4 роки, пізніше вона поступово зменшується.

Вибракування тварин за продуктивністю і введення в стадо високопродуктивних молодих маток – основний шлях поліпшення продуктивних якостей не тільки основного стада, але усієї галузі в господарствах області.

Для ремонту стада, в першу чергу, слід відбирати поросят з приплоду, що добре росте і розвивається в підсисний період. Племінним свинкам, відібраним у власному стаді чи куплених і заведених з іншого господарства створюють найсприятливіші умови годівлі і утримання. Повторно відбирають племінний молодняк у 4–місячному віці. Всіх ремонтних свинок з 4–місячного віку виділяють в окремі групи і створюють для них добрі умови годівлі і утримання. Втретє відбирають племінний молодняк у 6–місячному віці. Для цього тварин зважують і проводять екстер'єрні проміри. Остаточо у 9–місячному віці тварин оглядають, зважують, роблять оцінку

за власною продуктивністю і відбирають необхідну кількість ремонтних свинок, яких переводять в групу перевірюваних маток.

Кращим показником успішного вирощування ремонтного молодняку є добре здоров'я, нормальний ріст і розвиток, міцний кістяк і хороша тілобудова, типова для породи. Середньодобові приростки живої маси свинок повинні бути не нижче 400 г з 4 до 6 місячного віку, 500 г з 6 до 9 – місячного відповідно.

При правильному інтенсивному використанні кожна основна свиноматка повинна завжди знаходитися в стані поросності або лактації. Підсисні свиноматки повинні бути спаровані протягом десяти днів після відлучення поросят.

Використання великої білої породи у господарствах області при чистопородному розведенні та в якості материнської форми для міжпородного схрещування і породно-лінійної гібридизації є необхідним для збереження висхідного початкового матеріалу при подальшому використанні в селекційному процесі.

У товарному репродукторі маток і одержаних ремонтних свинок мають осіменяти спермою оцінених кнурів м'ясних порід, або спеціалізованих типів і ліній з метою одержання помісного та гібридного молодняку для відгодівлі.

Для підтримки системи селекційно-племінної роботи в господарствах області необхідно створювати відповідні структури племінної бази, згідно якої визначено племзаводи і племрепродуктори обласного значення.

Розвиток галузі свинарства має здійснюватись двома напрямками: виробництво свинини за інтенсивною технологією у спецгоспах на власних кормах та більшою мірою в селянських і фермерських господарствах. Необхідно враховувати, що продуктивність свиней на 15-25% залежить від генотипу тварин та рівня селекційно-племінної роботи, на 10-15% від зоотехнічних умов утримання тварин і на 65-70% - від наявності та якості кормів, технології їх приготування і згодовування.

У господарстві, як правило, ремонт поголів'я здійснюють виходячи з реальної потреби у тваринах, а не у відповідності до розрахунку інтенсивності селекції та селекційного диференціалу, ефективність відбору тварин за різними способами суттєво відрізняється. Залежно від методу оцінки тварин існують значні розбіжності в результаті відбору, що не сприяє прискоренню селекційного прогресу, так як селекційна робота здійснюється з різним селекційним тиском.

Висновки. В господарствах області в найближчі роки необхідно стабілізувати племінну базу, для чого треба зберегти племінні стада на наявних племрідприємствах. Збільшити за рахунок них вирощування і продаж племінного молодняку для інших господарств. Необхідно здійснювати регулярно облік племінних та продуктивних якостей наявних тварин в племінних господарствах, та заносити дані до відповідних журналів ведення обліку у свинарстві. Для цього треба залучати

спеціалізованих робітників, яких не завжди хватає у відповідних господарствах.

Підвищити показники продуктивності і племінної цінності свиней у господарствах області неможливо без інтенсифікації селекційно-племінної роботи, спрямованої на подальше вдосконалення великої білої породи, забезпечення ведення в стадах племінних і товарних ферм, а також фермерських та селянських індивідуальних господарств найбільш ефективних методів розведення, які базуються на визначних селекційних досягненнях і сприяють максимальному використанню генетичного потенціалу тварин.

Високий селекційний рівень племінного свинарства слід розглядати як важливий елемент ресурсозберігаючої технології. Необхідно матеріально зацікавити племінні господарства вирощувати високоцінний племінний молодняк, а товарних виробників – цей молодняк купувати і раціонально використовувати.

Бібліографічний список

1. Наукове забезпечення розвитку агропромислового виробництва Закарпаття //М.Д. Федорюк, А.В.Балян, та ін. – с. Велика Бакта. – Вид.:Ужгород: ПП Данило С.І. – 2011. – 360 с.
2. Технологія виробництва продукції свинарства / В.І.Герасимов, Д.І. Барановський та ін. – Х.: Еспада, 2010. – 448 с.
3. Гетья А.А. Організація селекційного процесу в сучасному свинарстві: Монографія. – Полтава: Полтавський літератор, 2009. – 192 с.

Одержано редколегією 1.09. 2015 р.

Г.И. ШИЛКИНА, А.П. ШИЛКИН, В.В. БУРЯ

К ПРОБЛЕМЕ В ПЛЕМЕННОЙ РАБОТЕ В СВИНОВОДСТВЕ ЗАКАРПАТЬЯ

В статье наведены некоторые проблемы ведения в отрасли свиноводства в современное время, а также влияние этих проблем на ведение селекционно-племенной работы в данной отрасли по Закарпатской области.

G.I. SHILKINA, A.P. SHILKINA, V.V.BURYA

TO PROBLEMS IN THE BREEDING WORK IN ANIMAL TRANSCARPATHIA

The article imposed some problems in conducting pig industry in modern times, and the impact of these problems on conducting breeding work in the industry of the Transcarpathian region.